

DE
THUISTOCHT

DE
THUISTOCHT

SEBASTIEN DE FOOZ

OP REIS DOOR EIGEN STAD

Aan Jessica

Aan Basile, Samuel Jack en James, onze kinderen

Aan de dapperen uit het dagelijks leven

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

COVERONTWERP Keppie & Keppie

COVERFOTO'S © Jessica Hilltout

VORMGEVING Studio Lannoo (Nele Reyniers)

Vertaald uit het Frans door Ann Goossens

© Sebastien de Fooz en Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2020

D/2020/45/270 – ISBN 978 94 014 6767 4 – NUR 740/758

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veele-
voudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of
openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Inhoud

- 9** PROLOOG
- 14** De overgang
Zaterdag 19 mei, Oudergem
- 26** De koers kwijt
Zondag 20 mei, Watermaal-Bosvoorde
- 37** Tussen omzwerving en zoeken naar betekenis
Maandag 21 mei, Sint-Gillis
- 47** Het geheugen van de straatstenen
Dinsdag 22 mei, Brussel-Stad
- 53** Olympiade in het rusthuis
Woensdag 23 mei, Brussel-Stad
- 56** Rita
Donderdag 24 tot zaterdag 26 mei, Schaarbeek
- 60** Café Italia
Zondag 27 mei, Etterbeek
- 66** Over breuklijnen lopen
Maandag 28 mei, Etterbeek,
Sint-Joost-ten-Noode, Schaarbeek, Brussel-Stad

- 86** Levensdrift
Dinsdag 29 mei, Sint-Gillis
- 88** Toevluchtsoord van de anarchistische strijd
Woensdag 30 & donderdag 31 mei, Brussel-Stad
- 92** Ondergrondse ontmoeting
Vrijdag 1 juni, Brussel-Stad
- 94** De ongekende wetten van de straat
Zaterdag 2 juni, Brussel-Stad
- 102** Schuilen in subtiele stilte
Zondag 3 juni, Schaarbeek
- 106** Bal aan de voet
Maandag 4 juni, Ganshoren
- 109** Monocultuur
Dinsdag 5 juni, Sint-Jans-Molenbeek
- 112** Duizeling in de kerk
Woensdag 6 juni, Sint-Jans-Molenbeek
- 116** Dansen in de breuklijnen
Donderdag 7 juni, Sint-Jans-Molenbeek
- 129** Een stukje paradijs
Vrijdag 8 juni, Sint-Jans-Molenbeek
- 133** Busfilosofie
Zaterdag 9 juni, Elsene
- 135** Jezus wacht op jou
Zondag 10 juni, Sint-Lambrechts-Woluwe

- 137** Het lawaai van stilte
Maandag 11 juni, Sint-Lambrechts-Woluwe
- 139** Trillingen
Dinsdag 12 juni, Brussel-Stad
- 141** Ook ganzen lusten wel een frietje
Woensdag 13 juni, Schaarbeek
- 144** Kerkhof of goedheid
Donderdag 14 juni, Laken
- 148** De boksring
Vrijdag 15 juni, Jette
- 152** Tahar, de heilige van het Peterbos
Zaterdag 16 juni, Anderlecht
- 157** De tunnel
Zondag 17 juni, Vorst
- 160** De Bezemhoek
Maandag 18 juni, Watermaal-Bosvoorde
- 166** De thuiskomst
Dinsdag 19 juni, Etterbeek
- 171** EPILOOG
- 175** Dankbetuigingen

PROLOOG

In februari 2018 neem ik ontslag: de job is niet meer wat hij geweest is. Ik werk op dat ogenblik in de sociale sector in Sint-Jans-Molenbeek, de Brusselse gemeente die na de aanslagen van Parijs en Brussel internationaal een bedenklijke reputatie kreeg. Ik verlaat na zes jaar Molenbeek. Toch wilde ik mijn engagement niet opgeven. Maar hoe stap je uit een routine zonder je leven te veranderen? Hoe verzoen je zingeving in menselijke relaties met een stedelijke ruimte en levenswijze? Hoe kan ik in mijn eentje een positieve invloed hebben op de stad waar ik woon?

Ik zie dit experiment als een voortzetting van mijn eerdere omzwervingen: na Santiago de Compostella in 1998, Rome in 2000 en Jeruzalem in 2005 had ik zin, of zelfs behoefte, om mijn dagelijkse omgeving te verkennen. Ik voelde het eigenaardige verlangen om in mijn eigen stad te reizen, maar dan grondig. Om een echt avontuur en ontheemding te beleven in mijn eigen buurt.

Daar waar de challenge om me in mijn stad te verplaatsen kruist met het routinegevoel en mijn queeste naar zinvolheid, ontkiemde een idee: ik wilde opnieuw weggaan, een heel nieuwe reis maken, en ook deze keer te voet. Als ik me aan de dagelijkse sleur onttrek, traag reis, opensta voor al wat nieuw en onverwacht is, de structuur van een geregeld leven achter me laat, weet ik dat het onverwachte me ook echt kan verrassen. En daar heb ik nood aan.

Alleen wilde ik verder gaan. Niet in afstand of exotisme. Nee, verder in aanpak. Ver reizen is goed, avonturen beleven op de hoek van je straat is nog beter. Vriend en fotograaf Paolo Pellizzari bracht me op het idee om deze laatste zwerftocht te maken. In 2008 waren we samen in een 2pk'tje naar het Nabije Oosten gereden. We wilden hetzelfde traject afleggen als toen ik te voet naar Jeruzalem was getrokken om breuklijnen over te steken en dat in een film vast te leggen.

– Wat als je nu eens door je eigen stad zou reizen? Weliswaar met dezelfde ingesteldheid als toen je voor lange afstanden onderweg was.

Evidenter kon het niet zijn ...

Door de wereld 'bij je thuis' te verkennen, dweep je met het burleske. En tegelijkertijd duik je die stadsruimte in die je zo goed meent te kennen. Door van ingesteldheid en gewoontes te veranderen krijg je een totaal andere sub-

tiele band met je fysieke omgeving en met je gastheren en -vrouwen. Die omgeving, die je 'uit je hoofd' kent, herontdek je als het ware 'vanuit je hart'.

Maar in tegenstelling tot de andere pelgrimstochten is dit geen 'reis naar'. En dus sla ik de weg naar nergens in. De weg van het ogenblik. De weg waarop ik al wat tot mij komt, diep in me laat doordringen. Alsof elk ogenblik aan zichzelf genoeg zou hebben.

De richtlijn die ik mezelf heb opgelegd? Dertig dagen lang in Brussel rondlopen zonder wat dan ook te plannen en zonder naar huis te gaan. Ik vraag dus niet aan vrienden of kennissen of ik bij hen mag logeren, en ik ga ook niet in op de vele uitnodigingen via de sociale netwerken. Ik overnacht alleen bij particulieren die ik bij toeval tegen het lijf loop. Geen enkele etappe wordt gepland. Het kern-element van de tocht? Elke mens die ik onderweg tegenkom – waar hij ook vandaan komt en wie hij ook is – een welwillende blik gunnen en hem innerlijk zegenen.

Gewoon om te kijken wat dit betekent voor de band, hoe subtiel of afwezig die ook is, en waar ik dan zelf uitkom.

Ik zal proberen om op elke plek waar ik kom, pistes te verkennen en zo inspiratie op te doen, innerlijk aanwezig te zijn. Ik verplaats me voornamelijk te voet en mijn enige

bestemming is de ontmoeting met de andere. Ik laat me leiden door deze ontmoetingen, door de stad en haar zintuiglijke prikkels, door mijn belevingen en de creatieve inspiratie die me soms met zich meesleept. De geluiden en landschapsperspectieven van de stad, het licht, de groene ruimtes, de geuren, geluiden, de stilte ... gebruik ik als windroos, de ontmoetingen als kompas.

Ik haal mijn neus ook niet op voor het openbaar vervoer. Ik heb zo'n 50 euro op zak en een bankkaart voor als dat nodig is. En ik blijf ook bereikbaar, want ik neem wel mijn telefoon mee, omdat ik daar ook de foto's mee maak. Verder neem ik nog een klein cameraatje mee. Daarmee schiet ik de beelden voor de documentaire over mijn project. Als het kan en als dat zin heeft voor de ontmoeting, film ik ook.

Ik beslis om niet langer dan twee nachten na elkaar op dezelfde plek te blijven slapen. Kwestie van niet in een bewegingloos comfort te vervallen.

Het stadsavontuur wordt vooral een verkenning van mijn weerstandsvermogen en de manier waarop ik geconditioneerd ben. En dus ligt mijn traject vast zonder vast te liggen: als ik ten opzichte van iemand, een groep mensen of een plek enige weerstand ervaar, wordt dat voor mij het

teken dat ik ernaartoe moet. Alleen zo kan ik welwillend ontvangen wat verborgen is.

Deze stadsexpeditie door Brussel vond plaats van 19 mei tot 19 juni 2018.

De overgang

Zaterdag 19 mei, Oudergem

Net voor je vertrekt, denk je altijd nog aan dat ene laatste ding dat je in je zak moet stoppen en dat je belangrijk vindt omdat het het avontuur meer kleur kan geven; dat boek dat je al zo lang wilde lezen bijvoorbeeld. Omdat je bang bent dat het nakende avontuur niet zal volstaan ...

Ik zoek in mijn boekenkast naar *Spaces and labyrinths* van Vasilij Golovanov. Volgens mij is dat precies het boek dat ik nodig heb. Ik trek eropuit om in de stad plaatsen en situaties te vinden die ik nog niet (genoeg) ken en dit boek is een uitnodiging om de ruimte te verkennen, op zoek te gaan naar de complexe link met dat wat we waarnemen.

– Het wordt tijd dat je vertrekt ...

Geen enkel vertrek zou te lang mogen duren. De mensen die ik achterlaat, lijden niet alleen onder mijn afwezigheid, maar ook onder het feit dat ze niet weten waar ik ben, of alles goed gaat en of ik niets nodig heb. Mijn

vrouw Jessica staat ietwat verweesd in de woonkamer op enkele meters van mij, terwijl ik de laatste dingen in mijn rugzak stop. Allebei zweven we in dat moment van gewichtloosheid dat eigen is aan elk vertrek voor lange tijd, een tijdloos doodlopend steegje waar we al het essentiële dat we elkaar nog willen vertellen, op een hoopje gooien. Genieten van de aanwezigheid van de andere, hoewel die er eigenlijk al niet meer helemaal is.

Samuel neemt een aanloop en komt op mijn rugzak terecht. Hij haalt me uit mijn overpeinzingen. De kinderen spelen ‘rugzakje-over’. Ze beseffen niet dat ik een maand lang afwezig zal zijn. Ik ook niet trouwens. Sinds ik papa ben, ben ik zelf ook een beetje vergeten wat het betekent om alleen te vertrekken.

‘Het wordt tijd dat je vertrekt.’ Jessica’s woorden haken zich in mij vast. Ik maak mijn rugzak dicht. Geen avontuur zonder breuk, zonder vaarwel. De hardheid van die woorden bewijst hoeveel genegenheid ik voel voor Jessica en mijn drie jongens, die ik zo meteen, heel egoïstisch, zal verlaten. Maar gelukkig maar voor even.

Een kus, een omhelzing, en dan de breuk ... Ik kuier door de in diepe slaap gehulde straten van mijn buurt.

De koude houdt me als het ware in haar greep. Verdoofd door de omstandigheden laat ik de opwekkende koude tot diep in mij binnendringen. Ik zet er stevig de

pas in, waardoor het lijkt alsof ik dringend ergens moet zijn. Ik heb het moeilijk met deze nieuwe sprong in het onbekende, dat nog zo frêle, zo onstuimig is. Zonet nog, binnen de muren van mijn huis, dacht ik aan wat er zou komen. Nu ik buiten ben, denk ik al met pijn in het hart aan degenen die ik achtergelaten heb ...

Maar ik trek op avontuur naar de hoek van de straat met een nieuwe, positieve kijk en vol vertrouwen! Ik vertrek en voel me vrij, dankbaar en blij dat ik dit surrealistische avontuur mag beleven.

- Excuseer mevrouw, kunt u me zeggen welke richting ik uit moet?
- Hoe zou ik dat moeten weten, meneer? Waar moet u naartoe?
- Wel, ik weet het niet, daarom vraag ik het u ook ...

Ik ga een maand stappen zonder van omgeving te veranderen, zonder ook maar iets te plannen. Ik ga stappen om mijn soms onredelijke rede het zwijgen op te leggen en inspiratie te putten uit wat op mij afkomt. Kun je langs de lawaaierige verkeersaders van de stad even onbezorgd kuieren als over rustige landwegen? Stappen is voor mij een goede remedie tegen onverschilligheid en twijfel. De omgeving maakt weinig uit. Toch is de verleiding groot om mijn angstgevoel nog te laten aanwakkeren door de